

مشکلات واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن

واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن در استان خراسان رضوی مانند بسیاری از صنایع مشابه در سایر نقاط کشور با چالش‌ها و مشکلات متعددی مواجه هستند که تأثیر زیادی بر روند تولید، هزینه‌ها و رقابت‌پذیری این صنایع دارند.

تعداد	استان	گروه صنعت	تعداد	سرمایه گذاری (میلیون ریال)	اشتغال
۱	خراسان رضوی	ساخت خمیر کاغذ - کاغذ مقوا	۱۵	۱۰۴۵۷۸۶۹	۹۴۷
۲	خراسان رضوی	ساخت کاغذ و مقوای کروکیت شده و ظروف و محفظه های کاغذی	۴۹	۲۵۵۷۳۳۸	۱۴۴۰
	جمع		۶۴	۱۳۰۱۵۲۰۷	۲۳۸۷

منبع : اداره کل صمت استان

بر این اساس ذیلا به آمار تولیدی ، صادراتی و وارداتی ضایعات کاغذ و همچنین برخی مشکلات این واحدها و در پایان به ارائه راهکارهای پیشنهادی اعلام می گردد .

وضعیت تولید واردات صادرات کاغذ بسته بندی و ورق کارتن واحدهای تولیدی ایران

محصول	ظرفیت اسمی	تولید ۱۴۰۲	تولید ۱۱ ماهه ۱۴۰۳	واردات ۱۱ ماهه ۱۴۰۲	واردات ۱۱ ماهه ۱۴۰۳	درصد تغییرات	صادرات ۱۱ ماهه ۱۴۰۲	صادرات ۱۱ ماهه ۱۴۰۳	درصد تغییرات
کاغذ بسته بندی	۲۰۰۰	۹۷۳	۹۳۶	۱۰	۸۰۲	-۱۸	۶۱	۱۵۴	+۱۵۲
ورق ، جعبه کارتن و جعبه مقوایی	۳۶۰۰	۱۰۴۷	۱۰۲۲	۲	۰۷	-۶۵	۵۳	۳۴	-۳۵

منبع : سامانه جامع تجارت و گمرک ایران

(ارقام به هزار تن)

تولید کاغذ و کارتن در ایران

تولید کاغذ بسته‌بندی: در سال‌های اخیر، ایران سالانه حدود یک میلیون تن کاغذ بسته‌بندی تولید می‌کند

تولید ورق کارتن: در سال گذشته، تولید ورق کارتن در کشور به حدود یک میلیون و یکصد هزار تن رسیده است.

تعداد واحدهای تولیدی: در ایران، حدود ۱۲۰ کارخانه در زمینه تولید کاغذ و مقوا فعالیت می‌کنند

مصرف کاغذ و کارتن در ایران

مصرف سالانه کاغذ و مقوا: مصرف سالانه کاغذ و مقوا در ایران حدود ۱,۹ میلیون تن است. نیاز سالانه کشور به کاغذ بسته‌بندی حدود ۸۵۰ هزار تن است

رشد مصرف: در سه سال اخیر، مصرف کاغذ در ایران از ۱,۷۵ میلیون تن به ۲ میلیون تن افزایش یافته است که نشان‌دهنده رشد ۱۰,۵ درصدی است.

صادرات کاغذ و کارتن

صادرات کاغذ بسته‌بندی: حدود ۴۵٪ از تولید کاغذ بسته‌بندی ایران به کشورهای مختلف صادر می‌شود. محصولات کاغذ و کارتن ایرانی به کشورهای گرجستان، افغانستان، ترکمنستان، امارات، قطر، عراق، بحرین، روسیه، انگلیس و فرانسه صادر می‌شوند.

وضعیت صنعت کارتن‌سازی

تعداد واحدهای کارتن‌سازی در ایران، حدود ۲۰۰ واحد کارتن‌سازی مادر و ۴۰۰۰ کارخانه تبدیل ورق به کارتن وجود دارد.

مهم‌ترین مشکلات واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن در خراسان رضوی:

۱. کمبود و هزینه بالای مواد اولیه

- **کمبود مواد اولیه:** یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های این صنعت در استان، تأمین مواد اولیه با کیفیت و در حجم کافی است. این مواد شامل کاغذ باطله، چوب و خمیر کاغذ می‌باشند که اکثر واحدهای تولیدی به واردات آن‌ها وابسته هستند یا باید از منابع داخلی تأمین کنند. این مسئله به‌ویژه در شرایط تحریم و مشکلات تأمین ارز، با چالش‌های زیادی روبه‌رو است.
- **افزایش هزینه مواد اولیه:** افزایش قیمت مواد اولیه به دلیل نوسانات ارزی و مشکلات در واردات، هزینه‌های تولید را به طور چشمگیری افزایش داده است. این امر می‌تواند باعث فشار بر حاشیه سود واحدها و حتی تعطیلی برخی از آن‌ها شود.

۲. مشکلات انرژی و قیمت بالای آن

- **دسترسی به انرژی پایدار و با قیمت مناسب:** واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن به انرژی زیادی نیاز دارند، به ویژه برای فرآیندهای تولیدی که نیاز به حرارت بالا دارند. در استان خراسان رضوی، مانند سایر مناطق، کمبود و نوسانات در تأمین انرژی (برق و گاز) باعث شده که بسیاری از واحدها با مشکلات جدی در این زمینه مواجه شوند.
- **افزایش هزینه‌های انرژی:** با توجه به افزایش قیمت انرژی در کشور، واحدهای تولیدی با هزینه‌های بالای انرژی مواجه هستند که به طور مستقیم بر قیمت تمام‌شده کالاهای تولیدی تأثیر می‌گذارد و باعث کاهش رقابت‌پذیری می‌شود.

۳. کمبود نیروی کار ماهر

- **کمبود مهارت‌های فنی در نیروی کار:** واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن به نیروی کار ماهر و متخصص در زمینه‌های مختلف از جمله ماشین‌آلات صنعتی، طراحی و مدیریت فرآیندهای تولید نیاز دارند. در استان خراسان رضوی، کمبود نیروی کار ماهر و حرفه‌ای در این حوزه یک چالش جدی است.
- **مشکلات در جذب و نگهداری کارکنان متخصص:** در برخی از واحدها، کارکنان به دلیل شرایط اقتصادی و جذب نیروی کار در صنایع دیگر از جمله صنایع خدماتی یا صادراتی به راحتی جابجا می‌شوند، که این مسئله به مشکلات تولید و بهره‌وری منجر می‌شود.

۴. نوسانات بازار و کمبود تقاضا

- **نوسانات بازار داخلی و صادراتی:** تقاضا برای کاغذ و کارتن در بازارهای داخلی و خارجی با نوسانات زیادی مواجه است. این نوسانات می‌تواند به دلیل تغییرات قیمت، تغییر در تقاضای مصرف‌کنندگان یا مشکلات اقتصادی ایجاد شود. واحدهای تولیدی باید برای حفظ تداوم تولید با این نوسانات سازگار شوند.
- **مشکلات در بازارهای صادراتی:** به دلیل محدودیت‌ها و موانع تجاری در صادرات، بسیاری از واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن از بازارهای خارجی بازمانده‌اند که این امر فشار زیادی به بازار داخلی و واحدهای تولیدی وارد می‌کند.

۵. چالش‌های زیست‌محیطی

- **مدیریت پسماند:** تولید کاغذ و کارتن به طور طبیعی همراه با تولید پسماندهایی است که مدیریت آن‌ها برای واحدهای تولیدی چالش‌برانگیز است. بسیاری از واحدها مجبورند هزینه‌های بالایی را برای دفع یا بازیافت این پسماندها بپردازند.
- **آلودگی محیط‌زیست:** برخی از فرآیندهای تولید کاغذ و کارتن باعث آلودگی هوا و آب می‌شوند که این امر می‌تواند به شکایت‌های زیست‌محیطی منجر شود و هزینه‌های اضافی برای تأمین استانداردهای محیط‌زیستی به واحدها تحمیل کند.

۶. مشکلات مالی و نقدینگی

- **نقدینگی و تأمین مالی:** بسیاری از واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن در استان خراسان رضوی با مشکلات نقدینگی مواجه هستند. این واحدها به دلیل محدودیت‌های مالی در پرداخت هزینه‌های جاری، خرید مواد اولیه، و نگهداری از تجهیزات با چالش روبه‌رو هستند.
- **بوروکراسی و پیچیدگی‌های دریافت تسهیلات:** فرایند دریافت تسهیلات بانکی برای بسیاری از واحدهای تولیدی دشوار است. مشکلات بوروکراتیک، نرخ بهره بالا و پیچیدگی‌های مالی، مانع از دسترسی راحت به منابع مالی مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری و توسعه تولید می‌شود.

۷. رقابت با محصولات وارداتی

- **محصولات وارداتی ارزان قیمت:** واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن در استان خراسان رضوی به‌ویژه در رقابت با محصولات مشابه وارداتی از کشورهای همسایه یا دیگر نقاط جهان با چالش روبه‌رو هستند. این محصولات به دلیل ارزانی، کیفیت مشابه، و هزینه‌های پایین‌تر ممکن است در بازار داخلی رقیب جدی برای تولیدات داخلی باشند.
- **رقابت غیر منصفانه با محصولات بی کیفیت:** واردات محصولات بی کیفیت با قیمت‌های پایین که به علت سیاست‌های تعرفه‌ای یا واردات قاچاق وارد کشور می‌شوند، تولیدات داخلی را تحت فشار قرار می‌دهند.

۸. کمبود دسترسی به تکنولوژی‌های جدید

- **عدم دسترسی به ماشین‌آلات و فناوری‌های پیشرفته:** بسیاری از واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن در استان خراسان رضوی از فناوری‌ها و ماشین‌آلات قدیمی استفاده می‌کنند که منجر به کاهش بهره‌وری و کیفیت محصول می‌شود. این واحدها به دلیل کمبود منابع مالی قادر به سرمایه‌گذاری در تجهیزات و فناوری‌های جدید نیستند.
- **کمبود آموزش‌های فنی و تخصصی:** نیروی کار در برخی از واحدهای تولیدی به‌طور کامل با فناوری‌های جدید آشنا نیست و نیاز به آموزش و به‌روزرسانی مهارت‌های خود دارند.

۹. سیاست‌های حمایتی ناکافی

- **کمبود حمایت‌های دولتی:** واحدهای تولیدی کاغذ و کارتن در خراسان رضوی احساس می‌کنند که سیاست‌های حمایتی دولت برای تأمین مواد اولیه، انرژی، یا ارائه تسهیلات مالی به اندازه کافی نیست. این وضعیت باعث می‌شود که این واحدها نتوانند به‌طور موثر با مشکلات رقابتی و اقتصادی خود مقابله کنند.

چالش‌های موجود

- ۱- **ظرفیت نیمه‌فعال:** بسیاری از کارخانه‌های تولید کاغذ و کارتن در ایران با ظرفیت حدود ۵۰٪ فعالیت می‌کنند که ناشی از مشکلاتی مانند تأمین مواد اولیه (آخال و خمیر کاغذ) است.

۲- رقابت با محصولات وارداتی: واردات کاغذ و کارتن با قیمت‌های پایین از کشورهای همسایه، به‌ویژه ترکیه، باعث فشار بر تولیدکنندگان داخلی شده است.

۳- صادرات ضایعات ۴- زمانبر بودن تخصیص ارز ۵- واردات ضایعات کاغذ صرفاً در اختیار واحدهای تولیدی بوده و انحصاری لذا اجازه واردات به تجار و واردکنندگان بخش خصوصی نیز مجوز صادر شود تا موارد اولیه واحدهای تولیدی از ضایعات تأمین گردد.

۶- قطع برق و گاز

راهکارهای پیشنهادی

۱. **توسعه بازارهای صادراتی:** تلاش برای ایجاد و تقویت بازارهای صادراتی، به ویژه به کشورهای همسایه با الگوی صادرات کاغذ بسته بندی صرفاً برای واحدهای تولیدی دارای شفافیت عملکرد حداقل به میزان ۸۰ درصد فراهم شود.

۲. **حمایت از فناوری و بهبود ماشین آلات:** تسهیل دسترسی به تسهیلات برای خرید ماشین آلات جدید و نوآورانه.

۳. **بهبود تأمین مواد اولیه:** ایجاد توافقات بین تولیدکنندگان داخلی و واردکنندگان برای تأمین مواد اولیه با قیمت مناسب و کیفیت بالا.

۴. **ایجاد برنامه‌های آموزشی برای نیروی کار:** توسعه برنامه‌های آموزشی و تخصصی برای ارتقاء مهارت‌های نیروی کار.

۵. **حمایت از سیاست‌های انرژی و مالی:** تخصیص تسهیلات ارزان‌تر برای پرداخت هزینه‌های انرژی و نقدینگی و یا معافیت قطعی برق و گاز به مانند صنایع غذایی و شوینده

۶. **تقویت رقابت و نظارت بر بازار:** ایجاد محیط رقابتی منصفانه و جلوگیری از واردات غیرقانونی و بی کیفیت.

منابع:

سامانه جامع تجارت وزارت صمت
گمرک ایران
گفتگوی رئیس سندیکای تولیدکنندگان کاغذ و مقوای کشور با خبرگزاری تسنیم
اداره کل صمت استان

ارائه در جلسه کمیسیون صنعت اتاق بازرگانی

اردیبهشت سال ۱۴۰۴